

Što kaže službena statistika:

„Desezonirani bruto domaći proizvod je već u trećem tromjesečju 2008. zabilježio kvartalni pad od 0,5 posto, a loši rezultati industrije i trgovine u posljednjim lanjskim mjesecima ukazuju da će i u četvrtom tromjesečju BDP zabilježiti pad na kvartalnoj razini. Ako se recesija definira kao pad BDP-a u dva uzastopna kvartala, onda je Hrvatska ušla u recesiju.”

Recesija je ljepši izraz za krizu rekao je Galbraith. Smatra se da je zemlja u krizi ako dva kvartala za redom ostvari smanjenje privredne aktivnosti.

Kao prvo valja reći da je kriterij smanjenja dva kvartala za redom donesen od strane ekonomista imajući u vidu razvijene zemlje. Kada se radi o nerazvijenim zemljama tada je taj kriterij upitan. On je posebno upitan ako se radi o maloj i nerazvijenoj zemlji koja ima kropnični deficit platne i trgovačke bilance. Otvorenost zemlje dodatno usložnjava cijelu priču jer standardni keynesijanski lijek nema učinka. Naime, povećanje potražnje rezultirat će povećanjem deficita platne i trgovačke bilance što nije ostvarivo jer zemlja, u uvjetima krize i ne samo nje, gubi dostignuti kreditni bonitet. Sva navedena ograničenja prisutna su u hrvatskom gospodarstvu.

Hrvatski slučaj, uglavnom prisutan u većini tranzicijskih zemalja, pokazuje da je kroničan tzv. dvostruki deficit bio prisutan u vrijeme booma što znači da je snažno podržavana potražnja dok je ponuda, posebice iz domaćih izvora, bila izvedena kategorija. Ekspanzija potražnje u uvjetima poleta dodatno dinamizira uvoz pa potom i domaću privrednu aktivnost sukladno mjerama ekonomske politike. Drugim riječima, tranzicijske zemlje su u uvjetima poleta uvezile akumulaciju/štednju iz inozemstva odnosno ekonomska politika je bila prociklička što Keynes ne preporuča. Sada kada je nastala kriza nije više moguće voditi politiku putem povećanja potražnje već je – imajući u vidu postojeću dijagnozu gospodarstva – potrebno smanjiti potrošnju koliko je god to moguće. Ponovno imamo procikličku ekonomsku politiku. Izneseno znači da će se gospodarska aktivnost smanjiti u većoj mjeri nego što bi to bilo potrebno da smo vodili primjerenu nacionalnu ekonomsku politiku.

Prema tome, u uvjetima prosperiteta trebalo je voditi politiku suficita kako bi se ti suficiti mogli potrošiti u uvjetima krize. Kina je slučaj koji omogućuje da se održi privredna aktivnost usprkos krizi jednostavno zato što može dosadašnji izvoz akumulacije usmjeriti na domaću privrednu. Stoga je realno očekivati da će Kina značajna sredstva usmjeriti u pravcu infrastrukture odnosno rješavanja nagomilanih socijalnih problema koji su nužno nastali uslijed višegodišnjeg rasta društvenog proizvoda. Ovom valja pridodati da je Kina u prošloj godini smanjila izvoz ali je još više smanjila uvoz pa je tako povećala svoj suficit. Tako se to radi kada je nacionalna privredna aktivnost i zaposlenost na prvom mjestu. Za razliku od Kine Rusija ima značajne poteškoće zbog smanjenja cijene nafte. Njene su devizne rezerve ozbiljno smanjene što znači da svoj nastanak i povećanje imaju zahvaliti visokoj cijeni nafte. Održi li se u ovoj godini niska cijena nafte Rusija bi mogla imati značajnih gospodarskih problema sa svim pratećim implikacijama.

Što je neka zemlja razvijenija i otvorenija to globalni trendovi imaju veći učinak na nacionalno gospodarstvo. Hrvatska je uvozno otvorena prema svijetu i kreditni joj bonitet nameće značajna ograničenja. Izvozna orijentacija ne postoji jer je ekonomska politika usmjerena na tečaj kune i stabilnost cijena bez obzira koji su učinci na realni sektor. Prema tome, moguće je zaključiti da povećanja izvoza neće biti čak ako privatizacija brodogranje bude izvršena na način i u skladu s gospodarskim ciljevima Hrvatske. Turizam koji je temeljna izvozna grana i, do sada, glavni izvor deviza što znači poboljšanja „krvne slike” platne bilance neće ostvariti prošlogodišnje rezultate što cijelu sliku hrvatskog gospodarstva čini još sumornijom.

Od programa stabilizacije iz 1993. godine jedino je 1999. godine ostvarena negativna stopa rasta. 2009. će biti označena kao dostojna „nasljednica” 1999. godine s napomenom da mogućnosti koje smo imali 2000. godine nije moguće ostvariti u 2010. godini.

Moje neslaganje s ekonomskom politikom tijekom proteklih 16 godina je javnosti poznato što je to vidljivo na ovim stranicama odnosno u mojim znanstvenim i stručnim radovima. Tada sam kao i sada inzistirao na zaokretu ekonomske politike koja će kao cilj identificirati privrednu aktivnost i zaposlenost a ne stabilnost cijena i tečaj kune. Sada su mogućnosti manje nego što su to bile jučer; sutra će biti manje nego što su to danas. Sva sreća Hrvatska posjeduje još dovoljno resursa da riješi gospodarske probleme. Međutim, sreća nije dovoljna. Put rješavanja postojećih problema je poznat i jasno izrečen na ovim stranicama: koncepcija i strategija razvoja sa primjerenim operativnim i taktičkim politikama.